

บทที่ 2

แนวทางการดำเนินงานฐานทรัพยากรท้องถิ่น

2.1 ความหมาย

ฐานทรัพยากรท้องถิ่น หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่มีในท้องถิ่น โดยมีทรัพยากรกายภาพ ทรัพยากรชีวภาพ และทรัพยากรวัฒนธรรมและภูมิปัญญา

งานฐานทรัพยากรท้องถิ่น หมายถึง งานสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์และพัฒนางานฐานทรัพยากรท้องถิ่น

งานปกป้องทรัพยากรท้องถิ่น หมายถึง การนำพื้นที่สาธารณะประโยชน์มากำหนดขอบเขต เพื่อสำรวจทรัพยากร บอกรักษาทรัพยากร ศึกษา เก็บตัวอย่าง และทำทะเบียนตลอดจนการดูแลรักษาทรัพยากรในพื้นที่

งานสำรวจเก็บรวบรวมทรัพยากรท้องถิ่น หมายถึง การเก็บรวบรวมข้อมูลทางด้านกายภาพ ชีวภาพ รวมทั้งวัฒนธรรมและภูมิปัญญา ของแต่ละท้องถิ่น ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน วิเคราะห์จัดทำเป็นระบบฐานข้อมูล

การเก็บข้อมูลพื้นฐานในท้องถิ่น หมายถึง การเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้าน ชุมชน เพื่อให้ทราบข้อมูลทางด้านศาสนา ประชากร สถานศึกษา และการบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การเก็บข้อมูลการประกอบอาชีพในท้องถิ่น หมายถึง การเก็บรวบรวมจัดทำฐานข้อมูลการประกอบอาชีพในท้องถิ่นเพื่อทราบข้อมูลการประกอบอาชีพ ปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหา กำหนดแนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาในด้านการประกอบอาชีพในท้องถิ่น

การเก็บข้อมูลด้านกายภาพในท้องถิ่น หมายถึง การเก็บรวบรวมข้อมูลทางด้านสภาพภูมิประเทศ ลักษณะดิน แหล่งน้ำ อุณหภูมิ ปริมาณแสง ตำแหน่งทางภูมิศาสตร์ของทรัพยากรกายภาพในท้องถิ่น

การเก็บข้อมูลประวัติหมู่บ้าน ชุมชน วิถีชุมชน หมายถึง การเก็บข้อมูลประวัติหมู่บ้าน เป็นการเก็บข้อมูลที่มาการตั้งถิ่นฐาน ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันและการอพยพย้ายถิ่นฐาน การเมือง การปกครอง แสดงให้เห็นวิถีการดำรงชีวิตของคนในท้องถิ่นการเก็บข้อมูล กิจกรรมประจำวัน รอบวัน รอบสัปดาห์ รอบเดือน รอบปี

การเก็บข้อมูลการใช้ประโยชน์ของพืชในท้องถิ่น หมายถึง การเก็บข้อมูลพืช ที่มีความสำคัญ และมีลักษณะพิเศษ สามารถนำข้อมูลไปพัฒนาและใช้ประโยชน์ในด้านต่าง ๆ

การเก็บข้อมูลการใช้ประโยชน์ของสัตว์ในท้องถิ่น หมายถึง การเก็บข้อมูลสัตว์ ที่มีความสำคัญ และมีลักษณะพิเศษ สามารถนำข้อมูลไปพัฒนาและใช้ประโยชน์ในด้านต่าง ๆ

การเก็บข้อมูลการใช้ประโยชน์ของชีวภาพอื่นๆ ในท้องถิ่น หมายถึง การเก็บข้อมูลการใช้ประโยชน์ชนิด และการกระจายพันธุ์ของสิ่งมีชีวิตอื่นๆ นอกจากพืชและสัตว์ เช่น เห็ด รา สาหร่าย ไลเคน ฯลฯ ในท้องถิ่น

การเก็บข้อมูลภูมิปัญญาในท้องถิ่น หมายถึง การเก็บข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นสาขาต่างๆ เช่น สาขาเกษตรกรรม สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม สาขาการแพทย์แผนไทย สาขาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม สาขากองทุนและธุรกิจชุมชน สาขาสวัสดิการ สาขาศิลปกรรม สาขาการจัดการองค์กร สาขาภาษาและวรรณกรรม สาขาศาสนาและประเพณี ที่เกิดจากองค์ความรู้ ผ่านกระบวนการสังเกต คิดวิเคราะห์ จนเกิดปัญหาและสามารถถ่ายทอดข้อมูลไปพัฒนาและใช้ประโยชน์ในด้านต่าง ๆ

การเก็บข้อมูลแหล่งทรัพยากรและ โบราณคดีในท้องถิ่น หมายถึง การเก็บข้อมูลแหล่งทรัพยากรที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ เช่น อุทยานฯ น้ำตก บ่อเกลือสินเธาว์ บ่อน้ำพุร้อน ถ้ำ ฯลฯ และแหล่งทรัพยากรมนุษย์สร้างขึ้น เช่น สวนเฉลิมพระเกียรติ สวนพฤกษศาสตร์ สวนป่า โบราณวัตถุ โบราณสถาน ฯลฯ

งานปลูกรักษาทรัพยากรท้องถิ่น หมายถึง การจัดหาและรวบรวมทรัพยากรท้องถิ่น เช่น พืช สัตว์ ชีวภาพ ภูมิปัญญา เพื่อนำมาปลูกรักษา ติดตามการเจริญเติบโต และการเปลี่ยนแปลง

งานอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรท้องถิ่น หมายถึง การฟื้นฟู บำรุงรักษา ขยายพันธุ์ การใช้ประโยชน์ทรัพยากรท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

งานศูนย์ข้อมูลทรัพยากรท้องถิ่น หมายถึง การรวบรวม บันทึกข้อมูลทรัพยากรท้องถิ่นและ มีระบบการจัดเก็บและสืบค้นได้

งานสนับสนุนในการอนุรักษ์และจัดทำฐานทรัพยากรท้องถิ่น หมายถึง การสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรท้องถิ่น ให้มีการสนับสนุนงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ จากบุคคลหรือหน่วยงาน ในการอำนวยความสะดวก สำหรับการดำเนินงาน เพื่อส่งเสริม สืบสาน อนุรักษ์ ส่งเสริมพัฒนาอย่างยั่งยืน

การศึกษาพืช หมายถึง การศึกษา การขยายพันธุ์ การปลูก การดูแลรักษา การเจริญเติบโต รูปลักษณะ พฤติกรรม ความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม หากกระบวนการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์และสิ่งใหม่ ๆ มีการจัดตั้งเป็นกลุ่ม ชมรม หรือระบบเครือข่าย โดยจัดแสดงและเผยแพร่

การศึกษาสัตว์ หมายถึง การศึกษา การขยายพันธุ์ การดูแลรักษา การเจริญเติบโต รูปลักษณะ รวมทั้ง พฤติกรรม ความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ศึกษาคิดค้นกระบวนการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์และสิ่งใหม่ ๆ มีการจัดตั้งเป็นกลุ่ม ชมรม หรือระบบเครือข่าย โดยจัดแสดงเป็นแหล่งเรียนรู้และเผยแพร่

การศึกษาชีวภาพอื่นๆ หมายถึง การศึกษา การขยายพันธุ์ การดูแลรักษา การเจริญเติบโต รูปลักษณะ รวมทั้งคุณสมบัติ ความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม หากกระบวนการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์และสิ่งใหม่ๆ มีการจัดตั้งเป็นกลุ่ม ชมรม หรือระบบเครือข่าย โดยจัดแสดงและเผยแพร่

การศึกษาวัฒนธรรมและภูมิปัญญา หมายถึง การศึกษาตั้งแต่ ประวัติความเป็นมา ประเภทและการพัฒนา ของรู้ลักษณะของวัฒนธรรม ภูมิปัญญา รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างภูมิปัญญากับสิ่งแวดล้อม มีการจัดการ เพื่อนำไปสู่การดูแลรักษาและใช้ประโยชน์ โดยหากกระบวนการสร้างสรรค์สร้างและพัฒนา เพื่อให้เกิดสิ่งใหม่ๆ มีการจัดตั้งเป็นกลุ่ม ชมรม หรือระบบเครือข่าย โดยจัดแสดงและเผยแพร่

2.2 วัตถุประสงค์ของการดำเนินงานฐานทรัพยากรท้องถิ่น

1. เพื่อสนองพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
2. เพื่อดำเนินงานปกป้องทรัพยากรท้องถิ่น สำรวจเก็บรวบรวมทรัพยากรท้องถิ่น ปกป้องรักษาทรัพยากรท้องถิ่น อนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากร ศูนย์ข้อมูลทรัพยากรท้องถิ่น และสนับสนุนในการอนุรักษ์จัดทำฐานทรัพยากรท้องถิ่น (นอกจากพันธูกรรมพีชแล้ว รวมทั้งทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรกายภาพ ทรัพยากรชีวภาพ และทรัพยากรทางวัฒนธรรมภูมิปัญญา ในการดำเนินงานต่าง ๆ)
3. เพื่อจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรซึ่งมีทั้งทรัพยากรกายภาพ ทรัพยากรชีวภาพ ทรัพยากรทางวัฒนธรรม และภูมิปัญญาของแต่ละท้องถิ่น
4. เพื่อจัดตั้ง “ศูนย์อนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรท้องถิ่น”

2.3 ปรัชญาการสร้างนักอนุรักษ์

ให้
 การสัมผัส ในสิ่งที่ไม่เคยได้สัมผัส
 การรู้จักจริง ในสิ่งที่ไม่เคยได้รู้จักจริง
 เป็น
 ปัจจัย สู่ จินตนาการ
 เป็น
 เหตุแห่งความอาทร การุณย์
 สรรพชีวิต สรรพสิ่ง

ดร.พิศิษฐ์ วรอุไร

2.4 บรรยากาศของงานฐานทรัพยากรท้องถิ่น

บนความเบิกบาน บนความหลายหลาก
 สรรพสิ่ง สรรพการกระทำ ล้วนสมดูล
 พีชพรรณณ สรรพสัตว์ สรรพสิ่ง
 ได้รับความ การุณย์
 บนฐานของสรรพชีวิต
 นักวิทยาศาสตร์ นักประดิษฐ์ ศิลปกร กวี
 นักตรรกศาสตร์ ปราชญ์น้อย
 ปราภภูทั่ว

ดร.พิศิษฐ์ วรอุไร